

Skupina NEET – mladí ľudia, ktorí nemajú zamestnanie, nevzdelávajú sa a nezúčastňujú sa na odbornej príprave: charakteristiky, náklady a politické reakcie v Európe

Zhrnutie

Úvod

Najbližšia budúcnosť Európy závisí od 94 miliónov Európanov vo veku od 15 do 29 rokov. Popri problémoch, s ktorými sa mladí ľudia stretávajú pri svojom prechode do dospelosti už po generácii, bude táto generácia žiť v ére úplnej globalizácie a bude sa musieť vyrovnávať so zodpovednosťou starnúcej populácie. Preto je veľmi znepokojujúce, že týchto mladých ľudí tak tvrdo zasiahla hospodárska kríza. V roku 2011 bolo zamestnaných len 34 %, čo je najnižší údaj, aký kedy Eurostat zaznamenal. Údaje o nezamestnanosti takisto svedčia o jednoznačne zložitejšom trhu práce pre mladých ľudí; nezamestnanosť mladých ľudí stúpila od začiatku recesie o 1,5 milióna a v roku 2011 dosiahla 5,5 milióna (alebo 21 %).

Bez ohľadu na to, ako sú tieto štatistické informácie pravdivé, nezachytávajú primerane situáciu mladých ľudí aj preto, že mnohí sú študenti, a teda sa neklasifikujú ako súčasť pracovnej sily. Tvorcovia politiky preto čoraz viac používajú pojem NEET – osoby, ktoré nemajú zamestnanie, nevzdelávajú sa a nezúčastňujú sa na odbornej príprave. Vymedzenie je v podstate jasné, vzťahuje sa na ľudí, ktorí v súčasnosti nemajú prácu, nezúčastňujú sa na odbornej príprave a nie sú klasifikovaní ako študenti. Je to miera odcudzenia sa pracovnému trhu a možno spoločnosti vo všeobecnosti.

V správe sa analyzuje situácia mladých ľudí na pracovnom trhu v Európe s osobitným zameraním na skupinu klasifikovanú ako NEET. Skúmajú sa určujúce faktory príslušnosti k skupine NEET a merajú sa hospodárske a sociálne náklady skupiny NEET. Okrem toho sa posudzuje politická snaha v členských štátoch o pomoc mladým ľuďom, aby sa uchytili na pracovnom trhu.

Politické súvislosti

Skupina NEET sa na úrovni EÚ z hľadiska nezamestnanosti mladých ľudí považuje za jednu z najproblematickejších skupín. Európska komisia reagovala prostredníctvom hlavnej iniciatívy stratégie Európa 2020 *Mládež v pohybe* a iniciatívou *Príležitosti pre mladých* 2012 – 2013. Zámerom týchto iniciatív je rozvinúť potenciál všetkých mladých ľudí a vyzvať na spoločné konanie orgánov členských štátov, podnikov, sociálnych partnerov a EÚ s cieľom vyriešiť problémy mladých ľudí. Osobitný dôraz sa kladie na zabezpečenie ciest naspäť k vzdelávaniu a odbornej príprave a tiež na umožnenie kontaktu s trhom práce. V roku 2012 bola v balíku opatrení Európskej komisie pre zamestnanosť s názvom *Smerom k oživeniu hospodárstva* sprevádzanému tvorbou veľkého počtu pracovných miest zdôraznená potreba poskytnúť mladým ľuďom príležitosti, pričom sa poukázalo na význam zníženia dramatických úrovní nezamestnanosti mladých ľudí a stavu NEET prostredníctvom umožnenia prechodu do práce.

Európska komisia zaviedla nové ukazovatele, ako je napríklad miera NEET, na monitorovanie trhu práce a sociálnej situácie mladých ľudí a na umožnenie porovnania členských štátov v rámci stratégie Európa 2020. Otázkam mládeže to zabezpečuje väčšiu viditeľnosť a posilňuje to pozíciu mladých ľudí v politickej agende.

Hlavné zistenia

Podľa Eurostatu bolo v roku 2011 7,5 milióna mladých ľudí vo veku od 15 do 24 rokov a ďalších 6,5 milióna mladých ľudí vo veku od 25 do 29 rokov vylúčených z trhu práce a vzdelávania v Európe. Predstavuje to výrazný nárast miery NEET: v roku 2008 bol tento údaj 11 % pre mladých ľudí vo veku od 15 do 24 rokov a 17 % pre mladých ľudí vo veku od 25 do 29 rokov, v

roku 2011 sa tieto čísla zvýšili na 13 % a 20 %. Medzi členskými štátmi sú veľké rozdiely, predmetná miera kolíše od 7 % (Luxembursko a Holandsko) po vyše 17 % (Bulharsko, Írsko, Taliansko a Španielsko).

Skupina NEET predstavuje veľmi heterogénnu populáciu. V najväčšej podskupine sú zväčša ľudia, ktorí sú tradične nezamestnaní. Ďalšie zraniteľné podskupiny zahŕňajú chorých ľudí, ľudí s postihnutím a mladých opatrovateľov. Do nezraniteľných podskupín patria ľudia, ktorí si urobili prestávku, a ľudia, ktorí sa konštruktívne venujú iným činnostiam, ako sú umenie, hudba a samoštúdium. Spája ich skutočnosť, že nehromadia ľudský kapitál prostredníctvom formálnych ciest.

Niektorí mladí ľudia sú viac ohrození, že sa dostanú do skupiny NEET, než iní. U mladých ľudí s nízkou úrovňou vzdelania je trikrát väčšia pravdepodobnosť, že sa dostanú do skupiny NEET, ako u ľudí s vysokoškolským vzdelaním, zatiaľ čo u mladých ľudí s prísťahovaleckým pôvodom existuje o 70 % väčšia pravdepodobnosť, že sa stanú príslušníkmi skupiny NEET, ako v prípade štátnych príslušníkov. V prípade mladých ľudí, ktorí trpia určitým druhom postihnutia alebo ktorí majú zdravotné problémy, existuje o 40 % väčšia pravdepodobnosť začlenenia do skupiny NEET ako v prípade zdravých ľudí. Rodinné zázemie má takisto veľmi veľký vplyv.

Príslušnosť k skupine NEET má vážne negatívne dôsledky pre jednotlivca, spoločnosť a hospodárstvo. Trávenie času ako príslušník skupiny NEET môže viesť k rôznym sociálnym znevýhodneniam, ako napríklad odcudzeniu, neistému a zlému budúcemu zamestnaniu, mládežníckemu porušovaniu zákona a duševným a telesným zdravotným problémom.

V roku 2011 predstavovala hospodárska strata spôsobená nezapojením mladých ľudí do trhu práce 153 miliárd EUR. Je to konzervatívny odhad a zodpovedá 1,2 % európskeho HDP. Medzi členskými štátmi sú veľké rozdiely, niektoré krajiny však platia mimoriadne vysokú cenu vo výške 2 % alebo aj viac svojho HDP: Bulharsko, Cyprus, Grécko, Maďarsko, Írsko, Taliansko, Lotyšsko a Poľsko.

Príslušníkom skupiny NEET viac hrozí politické a sociálne odcudzenie. V porovnaní s mladými ľuďmi, ktorí nepatria do skupiny NEET, je u príslušníkov skupiny NEET omnoho nižšia úroveň politického záujmu, politickej a sociálnej angažovanosti a nižšia úroveň dôvery.

Politické ukazovatele

Politiky zavedené členskými štátmi pôsobia v rôznych štádiách cesty k zamestnanosti a majú veľmi rôznorodé zámery, ciele a činnosti. Hoci je ťažké hodnotiť ich účinnosť, v tvorbe a realizácii politiky možno identifikovať viacero dobrých postupov:

- politické opatrenia musia byť diverzifikované, musia sa nimi riešiť rôzne otázky na ceste k zamestnanosti, pričom osobitná pozornosť sa má venovať rôznym zraniteľným skupinám, u ktorých existuje väčšia pravdepodobnosť nahromadenia viacerých znevýhodnení;
- osobitne dôležité je zohľadniť pripravenosť prijemcov na trh práce. Tí, ktorí sú pripravenejší, budú mať ošoh z iniciatív, ktoré jasne vychádzajú z potrieb trhu práce, zatiaľ čo ostatní sa musia najprv venovať osobným prekážkam, kým sa zapoja do programov zamestnanosti;
- mladí ľudia sa musia uberať dlhodobou, udržateľnou cestou. Nestačí nájsť krátkodobé riešenie. Potrebujú kvalitné, stabilné a udržateľné zamestnanie. Znamená to vybaviť ich kvalifikáciami, ktoré sú potrebné na úspešné začlenenie sa do trhu práce;
- nevyhnutné je zapojiť rôzne zainteresované strany do tvorby a realizácie opatrení na podporu zamestnanosti mladých ľudí. Opatrenia, ktoré sú zamerané na zamestnateľnosť prijemcov, si vyžadujú najmä vysokú úroveň angažovanosti zamestnávateľov a ich zástupcov;
- opatrenia na podporu zamestnanosti mladých ľudí by mali byť orientované na klienta, nie na poskytovateľa. Znamená to zabezpečiť rôzne cesty napríklad od bežných spôsobov vzdelávania až po prispôsobené, podporované vzdelávanie;
- úspešné politiky sú inovatívne. Prostredníctvom nich sa zavádzajú nové spôsoby oslovovania cieľových skupín, pričom aktivity na pomoc ľuďom predstavujú dôležitú súčasť snáh o zapojenie mladých ľudí zbavených práv, zatiaľ čo stimuly, brandingové a marketingové kampane môžu byť užitočné v kontexte všeobecnejších služieb zamestnanosti mladých ľudí.

Ďalšie informácie

Správa s názvom *Skupina NEET – mladí ľudia, ktorí nemajú zamestnanie, nevzdelávajú sa a nezúčastňujú sa na odbornej príprave: charakteristiky, náklady a politické reakcie v Európe* je dostupná na stránke www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1254.htm.

Ďalšie informácie vám poskytne Massimiliano Mascherini, manažér pre výskum, na adrese mam@eurofound.europa.eu.